

NAPREJ!

Vse za napredek slovenskega ljudstva!

Časopis «NAPREJ!» izhaja dvakrat mesečno, in sicer 4. in 18. — Uredništvo, administracija in ekspedicija je v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6/II. — Vse denarne pošiljatve je pošiljati na naslov: «Delavska tiskovna družba v Ljubljani, r. z. z. o. z.» — Vse dopise in spise na uredništvo. — Naročnina za celo leto: K 2.50, za 1/2 leta K 1.25, v Nemčijo K 3.—, v Ameriko K 4.60. — Posamezne številke 8 vin.

Jugoslovanska socialno-demokratska konferenca.

V nedeljo, dne 21. in v ponedeljek, dne 22. novembra so bili v Ljubljani zbrani delegati jugoslovanskih političnih strank in sicer: za slovensko socialno-demokratsko stranko sodrugi Etbin Kristan, Anton Kristan, Ivan Kocmur, Josip Petrič, Ivan Mlinar (Ljubljana), Ivan Straus, Franc Peternel (Idrija), Mihael Čobal (Zagorje), Ignac Sitter (Trbovlje) dr. Tuma, dr. Dermota, Petejan in Jug (Gorica), Regent (Trst), Haramina (Pulj); zastopnika hrvatsko-srbske v Ogrski: Vilim Bukšeg in Juraj Demetrovič (Zagreb); zastopnik iz Srbije sodr. Tucović in iz Bosne sodrugi Jakšič, Ravšer in Salamunović (Sarajevo). Za nemško socialno demokracijo sta prišla dr. Adler in dr. Renner, oba socialno-demokratska državna poslanca, za italijansko — državni poslanec R. Scabar, za Čehe sodr. dr. B. Šmeral, urednik Prava Lidu in sodrug Anton Bruha, tajnik češke socialno-demokratske stranke. — V Ljubljani se je vršila I. jugoslovanska konferenca z važnim dnevnim redom, ki se je začela z velikanskim shodom v Mestnem domu v Ljubljani, kjer so nastopili kot govorniki skoro vsi delegati (razen slovenskih) — nadaljevala pa se je v hotelu Tivoli — končala pa z velelepno koncertno akademijo v Narodnem Domu.

Na konferenci so se sprejele sledeče resolucije — soglasno:

Prva jugoslovanska socialno-demokratska konferenca izjavlja

I.

Aneksija Bosne, na Hrvatskem vladajoči sistem, zopet okrepljeni birokratični režim v Avstriji ter trajno vzdrževanje fevdalne oligarhije na Ogrskem dokazujejo neoporečno, da je Avstro-Ogrska kot vlesila poskusila krepak sunek v imperialistični smeri. Ta poizkus se opira politično na stari centralistični absolutizem, socialno in gospodarsko na stari fevdalni agrarizem z njega carinsko-političnim izstradavanjem množic ter združuje s tem novo kapitalistično izkoriščanje, ki dobiva za Jugoslovane, pridružene monarhiji, značaj eksploatacije. Ta sistem pomenja za široke mase jugoslovanskega ljudstva proletariziranje in osiromaševanje, oviraje pa obenem industrializacijo.

V kolikor pa izraža porajajoči se imperializem silo dualistične Avstro-Ogrske, postaja hkrati faktor, ki jo razdira in prevrača. Njegova stebra sta absolutistična metoda v Avstriji in fevdalna razredna vlada na Ogrskem, tako da je v kričečem nasprotju z vsemi zakoni političnega, gospodarskega in socialnega razvoja, da ovira razvojne moči vseh narodov Avstro-Ogrske ter jih goni v najblaznejšo nacionalistično politiko medsebojnega izigravanja in klanja, namesto v skupen boj za svobodo in kulturo.

Vsem narodom skupni interesi kakor tudi zmogovito napredujoča tendenca vseh narodov Avstro-Ogrske k nacionalni demokraciji predstavljajo proti absolutizmu in fevdalnemu dualizmu novo politično

idejo narodne avtonomije, t. j. preobrazbo Avstro-Ogrske tako, da bo na enotnem gospodarskem ozemlju vsakemu narodu brez ozira na zgodovinske meje zjamčena enotnost, samostojnost in samouprava v vseh narodno-kulturnih zadevah.

S stališča tega razvojnega pojmovanja izjavlja jugoslovanska socialna demokracija programatično:

1. Avstro-ogrski Jugoslovani smatrajo za končni smoter svojega narodno-političnega stremljenja popolno narodno združitev vseh Jugoslovancev ne glede na različnost imena, vere, pisave in dialektov ali jezikov.

2. Kot deli velikega enotnega naroda stremimo, da se konstituiramo kot enoten narod, ne glede na vse umetno napravljene državno-pravne in politične pregraje, želeči skupno nacionalno-avtonomno kulturno življenje kot svobodna enota v popolnoma demokratični konfederaciji narodov.

3. K temu končnemu cilju nas vodi le neumorno delo in boj na podlagi obstoječih realnih političnih razmer in naprav sedanje dualistične Avstro-Ogrske, boj za popolno demokratizacijo vseh narodnih, državnih in političnih institucij. Zlasti je boj za splošno, enako in tajno volilno pravico v ogrski državni zbor, v hrvatski in bosensko-hercegovski sabor in v vse avstrijske deželne zbornice odločilne važnosti. Iz tega razloga izjavlja konferenca, da je treba politični boj za koncentracijo vseh sil v tej smeri in v tem delokrožju smatrati za najvažnejšo nalogo jugoslovanskih socialno-demokratičnih strank.

II.

Jugoslovani, razcepljeni ne le politično na osem državnih, odnosno upravnih teritorijev, temveč tudi kulturno na štiri dele, nazivajoče se narode, so tako oslabljeni, da le fiktivno žive samostojno življenje, ne da bi imeli v sedanjem položaju potrebnih pogojev za ustvaritev takih kulturnih razmer in pozicij, da bi se mogli kot narod ali narodi povoljno razvijati poleg drugih kulturnih narodov.

Dejstvo je, da so se poedini deli Jugoslovanstva vsled politične razcepljenosti, vsled dotik z raznimi tujimi narodi, vsled vplivanja raznih gospodarskih sfer v marsičem diferencirali. Na drugi strani pa je dejstvo, da vse, tekoma časa nastale razlike po svoji naravi in po svojem obsegu niso take, da bi opravičevale separatizem posameznih delov in cepitev na štiri narode, osobito je ta se-

paralizem škodljiv, ker noben izmed teh posameznih delov nima moči, da izobrazí svoje narodno življenje. Nasprotno pa bi si mogli vsi deli kot ena narodna celota ustvariti vse pogoje narodnega življenja in krepkega kulturnega razvoja v prid sebi in splošni kulturi.

Jugoslovanska socialna demokracija smatra sedanje jugoslovanske narode le za elemente, ki naj ustvarijo enoten narod in konstatira, da treba v svrhu oživetvitve te enotnosti smotrenega skupnega, kulturnega in političnega dela, ne glede na današnje politične formacije in meje. Zlasti smatra potrebnim sporazumljenje o skupnem narodnem jeziku in pravopisu, kot prvem predpogoju popolnega enotnega narodnega življenja Jugoslovancev. To pa je dosegljivo le s sistematično postopno kulturno politiko v vseh delih tega naroda.

III.

V svrhu trajne organizacije dela v gorenjem smislu izreka prva socialna demokratična konferenca, da se osnuje stalen jugoslovanski socialistični odbor, v katerem naj bodo za sedaj po trije zastopniki hrvatske, bosensko-hercegovske in avstrijske jugoslovanske socialno-demokratične stranke, izjavljajoč že vnaprej, da sčasoma postane ta razširjeni odbor predstavitelj vseh jugoslovanskih socialnih demokratov sploh. Ta odbor ima nalogo, da izvršuje trajno zvezo med jugoslovanskimi socialno-demokratičnimi strankami, zlasti stalno uredbo jugoslovanske socialistične korespondence, da se od časa do časa sestaja, da uravnava smer narodnega in političnega boja Jugoslovancev, da posreduje kulturno združevanje z medsebojnim spoznavanjem in s popularizacijo posebnih ekonomskih, kulturnih in političnih razmer vseh delov Jugoslovanstva.

Ta odbor smatra konferenca za viden izraz Zveze jugoslovanskih socialno-demokratičnih strank, katera s tem ne bo končana, ampak katera se bo nadalje popolnoma izvedla na jugoslovanskih socialističnih konferencah kot stalna uredba medsebojnega občevanja in spoznavanja.

*

Konferenca je soglasno sprejela predložene resolucije.

Nadalje je sodrug Etbín Kristan vložil sledeči predlog:

«Jugoslovanska socialna demokracija izraža mnenje, da podobno z zaključkom zadnjega češkega in nemškega strankinega zbora stopi tudi

vodstvo jugoslovanske socialno-demokratske stranke v dotiko s socialno demokracijo ostalih narodov v Avstriji za posvetovanje o reviziji brnskega programa, pri čemer naj ji bode izhodišče zaključki današnje konference.»

Sodrug Juraj Demetrović je pa predložil sledeči

dodatek

«Prva jugoslovanska socialno-demokratska konferenca izraža željo, da se povabijo na posvetovanje o narodnostnem programu avstrijskih socialno-demokratskih strank tudi soc.-dem. stranke Ogrske, Hrvatske, Bosne in Hercegovine v namen, da se izvede skupen narodnostni program za socialno demokracijo cele Avstro-Ogrske.»

Tudi ta predlog z dodatkom se je sprejel soglasno. Ko so se opravile še nekatere formalnosti, se je zaključila konferenca z živio-klici na mednarodno socialno demokracijo.

Volitve v obrtno sodišče v Ljubljani.

V nedeljo, 14. novembra so se vršile prvokrat volitve v obrtno sodišče v Ljubljano. Tri stranke so postavile v skupini velikih in v skupini malih obrtov svoje kandidate, namreč socialno-demokratska, klerikalno-nemško-kapitalistična ter liberalno-narodno-delavska. Izid v skupini malih obrtov je bil časten za zavedno delavstvo. Zmagalo je socialno-demokratsko strokovno organizirano delavstvo z velikanskovočino. V skupini velikih obrtov je zmagal klerikalno-nemško-podjetniški mišmaš. Narodni delavci pa so dobili toliko glasov, da namreč niso nikjer prišli sploh v poštev.

Zanimiva je bila ta volitev, poučna za delavstvo prav zelo, ker je pokazala jasno klerikalce kot izdajalce delavskih koristi. Proti delavski soc.-dem. kandidatni listi so se klerikalci zvezali z Nemci, s Kranjsko stavbinsko družbo, ter postavili za kandidate delavcev dva visoka uradnika Kranjske stavbinske družbe, namreč blagajnika Vrtačnika in knjigovodjo Medico. Vsi polirji Kranjske stavbinske družbe, na čelu jim Nachtigall, Vrtačnik in Medica so bili 14 dni pred volitvijo besni agitatorji, vsi delavci Kranjske stavbinske družbe so dobili glasovnice, popisane z klerikalno-nemško podjetniškimi kandidati — na dan volitev pa so gonili ti priganjači uboge trpine kot

živino na volišče. In zmagali so! Klaverno sicer, ali — zmagali so!

Delavci slovenski! Zapomnite si, da so se ljubljanski klerikalci pokazali 14. novembra v pravi luči, kot nasprotniki delavcev, kot zavezniki velikega kapitala, kot zavezniki kranjskih Nemcev! Če bodo klerikalni govorniki govorili o slovenskem klerikalnem delavstvu, pokažite jim na 14. november 1909. Po zaslugi klerikalne stranke bo sedaj ljubljansko obrtno sodišče marsikdaj sestavljeno tako-le: preds. Nemeč Haufen, člani: za delavce kasir Kranjske stavbinske družbe Vrtačnik, za delodajalce: podjetnik Tönnies, v razsodišču za delavce: knjigovodja Kranjske stavbinske družbe Medica, za delodajalce: direktor Kranjske stavbinske družbe Nemeč Pammer! —

N. D. O. je za to volitev izdala pol tisoča dva metra dolgih in en meter širokih plakatov. — «Slov. Narod» jih je cel teden priporočal . . . Na dan volitev pa: par glasov, ki niso prišli nikjer v poštev!

Kako znajo naši krščanski socialci — „organizirati“?!

Te dni sem dobil v roke knjižico, ki ima naslov:

«Protokoll über die Verhandlungen des I. Kongresses der christlichen Gewerkschaften Oesterreichs. Wien, 31. Jänner — 2. Februar 1909.»

Na strani 36 pa me je posebno zanimal odstavek: «Slovenska krščanska strokovna društva». Tam se pravi to-le: Krščanskih delavskih organizacij na Slovenskem je 12 in sicer so imele, oz. imajo članov:

	Podružnic oz. vplače- valnice	stevilo članov	
		1907	1908
1. Delavci kropske industrijske družbe, Jesenice	1	300	971
2. Papirniški delavci, Veče	3	703	508
3. Slamnikarski delavci	1	—	206
4. Delavci iz tovarne za lep	1	204	204
5. Strokovno društvo kranjsko	12	200	200
6. Peki ljubljanski	1	200	200
7. Tekstilni delavci v Ljubljani	1	103	150
8. Lesni delavci v Ljubljani	1	124	124
9. Trgovske služe	1	20	120
10. Čevljarji v Trzinu	1	86	73
11. Rudarji v Idriji	1	—	50
22. Rudarji v Kočevju	1	—	40

S ponosom se z ozirom na gori objavljeno statistiko pripoveduje v tajniškem poročilu, da je na Jesenicah poskočilo število od 300 na — 971!

Ali je pa res, kar je tu navedeno?

Konstatiram samo to, da je laž, da bi imeli klerikalci, oz. krščanski socialci sploh kako mi-zarsko ali kako pekovsko organizacijo v Ljubljani. Nafarbalii so torej lahkovjerne Dunajčane prav pošteno. — Jeseničanje naj pa povedo, če ni predebelo, kar se piše o 971 članii ajmohtarskega društva na Jesenicah. Pri zadnjih deželnozborskih volitvah na Savi in Javorniku se je pokazalo: koliko jih je! O številu organiziranih «krščanskih» rudarjev v Idriji in Kočevju odvezamem O stran; pet, oz. štiri bi se imelo prav glasiti . . . itd. itd.

Krščanski socialci in klerikalci so sploh patentirani lažnjivci. Vredno se mi je zato zdelo, da podam zopet en krepak dokaz zato!

Delavci! Le ogledjte si jih! **A. Kristan.**

O „N. D. O.“

Ko je tržaški Mandič začel snovati «N. D. O.», to je narodno delavstvo proti socialni demokraciji na Slovenskem, so vsi narodnjaki od tržaških solzarjev okrog «Edinosti» do goriškega Andreja Gabrščka, od ljubljanskega Ribnikarja do celjskega Spindlerja navdušeni veselja poskakovali, češ, narodno delavstvo bomo imeli. . . Vsi narodnjakarski časopisi «Edinost», «Slov. Narod», «Soča», «Narodni Dnevnik» so strmečemu občinstvu prinašali članek za člankom o znamenitih uspehih česke «N. D. O.», češ, prav tako bo tudi odslej na Slovenskem. Mi smo se smejali te gospodi, vedoč, kaj je res. Danes za zabavo in pouk prinašamo o česki N. D. O. sodbo enega českih politikov, ki je tudi pri naših narodnjakarjih v veliki veljavi — namreč sodbo dr. K. Kramarja, drž. poslanca in voditelja česke oficijelne politike:

Dr. K. Kramar je napisal zgodovino zadnjih 30 let česke politike v delu «Česká politika». Tam piše na enem mestu:

«V aprilu 1898 se je ustanovila narodno-delavska stranka. Ustanovili so jo Mladočehi. Mislili so, da bo čista delavska stranka; pozabili so seve, da hočejo voditelji, ki se navadijo na voditeljstvo, tudi nekoga voditi. In ko se je pokazalo, da imajo «narodni delavci» malo zaslombe med delavci, so iskali pristašev med rokodelci, malimi kmeti in uradniki, s čemur so odvzeli Mladočehom velik del njih volilcev.»

Na drugem mestu pa zopet konstatira:

«Vsled najbolj surove in najbolj brezvestne agitacije narodnih socialcev (katere so poklicali v življenje in v stranko ljudje iz naših mladočeških vrst in katerim so naši pomagali s sveti in z denarjem, ker so jih hoteli imeti kot protiutež socialni demokraciji), bile so spuntane proti nam široke vrste malega obrtništva, rokodelstva in uradništva, h katerim so se zatekli narodni socialci, ker niso našli med delavci nobene opore, voditelji so pa potrebovali stranko.»

Tako torej dr. Karel Kramar!

Gospodje Hribar, Tavčar et tutti quanti — pozor, da ne bodete javkali, ko bo prepoznano. Čitajte «Česko politiko».

Za naš „Naprej!“

Leto se bliža h koncu! Kdor še ni poravnal naročnine za tekoče leto, naj to nemudoma stori. Kolporterji naj tudi v decembru obračunajo prejete iztise. Prijatelji lista pa naj skrbе za nove naročnike, za čim večjo razširitev lista. Naš «Naprej» zadobi lahko še enkrat toliko naročnikov in odjemalcev kot jih ima. Treba je seve dela brez konca in kraja, dela, ki bo rodilo brez dvombe tiste uspehe, ki so potrebni za razvoj delavskega tiska!

Z M E S.

Delavska tiskovna družba v Ljubljani opozarja vse člane, ki redno ne plačujejo deležev, na določbe pravil. — Dalje opozarja vse cenjene prijatelje, da ima v zalogi še prav mnogo iztisov yseh brošur. Zadnji čas so izšle: «Vojna in socialna demokracija» — «Francka in drugo» ter «Tajnosti spanske inkvizicije». Pripravlja se «Pomen tujk v časopisih in knjigah». Naročila se za to brošuro že vsprejemajo. — Glede okrožnic, ki jih izda sempatja kak privatnik, če je tudi v ti ali oni zvezi z Delavsko tiskovno družbo, ni delati odgovorno «Delavsko tiskovno družbo v Ljubljani». Njo zastopa na zunaj edino njen načelnik, sodr. Anton Kristan.

„Svobodna Misel“ je časopis, ki ga izhajajo vsak mesec poenkrat slovenski svobodomislci. Cena tri krone na leto. Izhajajo v Pragi, Kraljev. Vinogradi.

Delavska smrt. Blizu Sv. Hipolita (St. Pölten) na Nižnjem Avstrijskem se je v nedeljo zgo-

dila strašna železniška nesreča. Vlak je povozil 11 delavcev in 9 jih je bilo takoj mrtvih. Za stavbna dela na progi jemljejo na avstrijskih železnicah poleg števila omejenega stalnih delavcev tudi od slučaja do slučaja tuje delavce, največ z Ogrskega in s Hrvaškega, s katerimi se ravna skoraj kakor s tržnim blagom. V teh deželah se bavijo nekateri špekulativni ljudje s posredovanjem takega dela. Oni poznajo domače ljudstvo, poizvedujejo, kje je treba delavcev, pa jih potem nabirajo v partije in vodijo, včasih res kakor čredo ovac, tja, kjer jih zahtevajo. Tako je bila tudi večja partija takih delavcev na zapadni progi državne železnice na Nižjem Avstrijskem. Proga se je popravljala in menjavali so se pragi. Delo je bilo nujno. Zato se je delalo tudi v nedeljo. Zato je tudi železniški ravnač Petermann pomagal, dasi to ni bila njegova dolžnost. Delalo se je prav na ovinku, kjer se vidi na eno stran komaj 100 metrov daleč, na drugo pa še manj. Proga je globoko zasekana v hrib, na vsaki strani je precej globok jarek, iz katerega se navpično dviga oporno zidovje. Vlak zapušča tukaj navadno mnogo več dima kakor na odprti progi, kjer se veliko hitreje izgubi. Včasih je vse tako zastrto, da ni videti prsta pred očesom. Tako je bilo tudi v nedeljo. V postaji Sv. Hipolit sta se imela križati ošoben intovorni vlak. Vsled zamude se to ni zgodilo. Delavcem ni bilo znano, da je nastala izprememba. Prišel je tovorni vlak na prvem tiru; delavci so bili na drugem. Ker se v dimu ni videlo, so počakali s delom, da se izčisti. Naenkrat je bila pred njimi lokomotiva osebnega vlaka, še en hip, en strašen krik iz esajstih grl — in grozna nesreča je bila gotova. Bled kakor smrt je strojevodja ustavil vlak, ki je bil ves pobrizgan s človeško krvjo. Med kolesi so viseli kosci človeškega mesa, kčže, v enem kolesu je bila vtaknjena cela roka, na progi so ležali razmrčvarjeni ostanki človeških trupel, tu glava, tam noga, tam nekaj, kar sploh ni bilo poznati. Trije ranjenci so še živel. Ves tresoč se, pa vendar z mrzlično naglico skoči strojevodja na svoje mesto, da poleti po pomoč, če se ni prepozno... Na postaji so sestavili za silo pomožen vlak, ki je šel naprej po ranjence, potem družega, ki je pripeljal ostanke trupel... In včeraj, v sredo so jih pokopali ob ogromni udeležbi železničarjev, ki so jim položili vence na grob. A vsa ta groza bi bila nepotrebna, če ne bi železniška uprava verčevala tam, kjer se da prihraniti komaj par kronic, če bi bila namestila par ljudi

za stražo, da bi bili mogli obvestiti delavce, ko je prihajal usodepolni vlak...

Žrtve dela. Preteklo sredo so v Sv. Hipolitu pokopali onih devet delavcev, taje Srbov in Hrvatov, ki so našli pri popravljanju proge tako grozno smrt. Pogreb je bil veličanstven. Udeležilo se ga je do 5000 oseb. Vsi železniški uslužbenci od Dunaja do Linca, katerim je dopuščal čas, so se udeležili pogreba. Bilo jih je gotovo do 2000. Pokopali so jih v pet grobov, ki so bili vsi obsuti z mnogobrojnimi vencii. Nad grobom je govoril poslanec sodrug Müller.

Iz ljubljanske okolice.

Z Viča pri Ljubljani. (Protidelavski sklep občinskega sveta.) V naši občini vlada že od nekdanj velika šolska mizerija. Šolsko poslopje, ki je izpočetka zadostovalo svojim potrebam, je spričo neprestano razvijajoče se Rožne doline postalo že davno premajhno, tako da so posamezni razredi nastanjeni po vseh mogočih in nemogočih lokalih. V kratkem dobimo menda novo šolo, za kar pa je seveda treba denarja. Kdo bo plačal? je pri takih stvareh prvo vprašanje, s katerim se ima pečati prizadeta korporacija — občinski odbor. Tudi naš občinski odbor se je pečal s tem vprašanjem, ni si preveč ubijal glave, temveč je sklenil kar na kratko: Troške plačaj delavec! Gotovo, da v sklepu samem to ni izrečno povedano, vidi se pa na prvi pogled, da je bila vodilna misel, ki je diktirala omenjeni sklep ta, da se vsi stroški nalože na delavska ramena. Modri občinski možje so namreč sklenili, da se naloži občinska doklada na vino, iztočeno po gostilnah, in sicer na vsak liter po 4 vin. Kaj se to pravi? Da tisti, ki imajo sredstev dovolj, da imajo vino doma, ne bodo niti vinarja prispevali za šolo. O tem, ali je prav, da se na ta način izkušajo povišati občinske dohodke, prihodnjič kaj več, danes bodi le toliko omenjeno, pa taki sklepi kaj slabo uplivajo na pospeševanje tujskega prometa.

Iz idrijskega okraja.

Otrožni zdravnik v Idriji. Po smrti Iv. Šuntarja je prazno mesto okrožnega zdravnika v Idriji. Ko je bil letos v Idriji vseučiliški docent dr. Teleky, se je jako pohvalno izrekel o okrajni idrijski bolnici, da je namreč moderno opremljena, a obžaloval je, da nima Idrija

zdravnika-kirurga. Sedaj je prilika, da se to vprašanje pretresa. Kolike koristi bi bilo za Idrijo, ako bi bil tu strokovnjak-kirurg! Kdor pozna prometne zveze drugega mesta na Kranjskem, ta ve, kaj se pravi n. pr. ob zimskem času prevažati bolnika v Ljubljano k operaciji, koje uspeh je odvisen časih od nekoliko ur. Če to zamudimo, je vse zamujeno. Zato bi bila sedaj dolžnost, da mestni zastop, okrajna bolniška blagajna, okrajni zdravstveni zastop, kakor tudi c. kr. rudniško ravnateljstvo poskusi vsa sredstva, da dobi Idrija zdravnika-kirurga. Občina n. pr. se ne sme strašiti niti gmotnih žrtev, ako se ji posreči s primerno dotacijo preskrbeti Idriji strokovnjaka-kirurga. Vsi imenovani faktorji naj uvažujejo to vprašanje in takoj store vse potrebne korake, da izpolnjijo, če je mogoče, Idriji zdravnika-kirurga. Na delo, dokler je še čas!

Pozor rudarji v Idriji in Sp. Idriji! V nedeljo, dne 12. grudnia l. l. se vršita ob 9. uri dopoldan v gostilni «pri črnem orlu» in ob 3. uri popoldan v gostilni gosp. Štefana Lapajnetu velika javna rudarska shoda s dnevnim redom: Poročilo o unijskem zboru. Poročevalec: Ignacij Sitter, rudarski tajnik iz Trbovelj. Dolžnost vsakega rudarja je, da se gotovo udeleži teh važnih shodov.

Zanimiva diskuzija se bo vršila v Idriji v nedeljo, dne 5. t. m. ob 9. uri dopoldan v rudarskem društvu. Dr. Drag. Lončar, profesor na državni realki, bo govoril o narodnostnem vprašanju Jugoslovanov. Diskuzije so vsako nedeljo ob 9. uri dop. Delavci, udeležujte se jih!

Oswaldov generalštab se krči. Priziv, ki ga je Oswald vložil proti občinskem proračunu za prihodnje leto, je dobil menda komaj 30 podpisov. Vsi ti pa so nabrani od raznih vdov in duševnih revčkov ali takih, ki nimajo nič smisla za občinsko gospodarstvo. Tudi Goli in Didič sta se izneverila že Oswaldu; pa naj kdo reče, da niso to pravi klerikalni egoisti.

C. kr. rud. erar se smeši. Nočemo za sedaj doslovno priobčiti odgovora, ki ga je sprejelo načelstvo krajevnega delavskega odbora rud. zadruga v Idriji, dne 15. novembra t. l. pod št. 5025 od naše c. kr. rud. direkcije v Idriji, na stavljene delavske zahteve. Hočemo namreč le konstatirati par smešnih dejstev, ki jih sl. rud. gospoda hoče na vsak način ubiti delavstvu v glavo. Odgovor ad I. se glasi: «Na nadaljni obstoj rudniške ljudske šole, na iz-

popolnitev dekliške ljudske šole in na regulacijo učiteljskih plač, ni misliti, ker podeželjenje rud. ljudske šole tvori vprašanje bližnjega časa, ker se za Idrijo tačas še obstoječi izjemni položaj iz v prejšnjih rešitvah navedenih razlogov ne more več držati». To je prvo dejstvo, katero misli naše rud. vodstvo, da bo delavstvo kar molče vtaknilo v žep. Da bi se pri tako neznosno naraščajoči draginji, ki so jo provzročili klerikalno-agrarni politiki v državnem zboru, izročilo še zadnje dobroto, ki jo vživa idrijski delavec že stoletja od rudnika, da mu ni treba skrbeti za šolske potrebščine, bankrotirani Kranjski deželi? To je preveč! K špecielnim zahtevam delavstva citira rud. ravnateljstvo na dolgo in široko zaslužek jamskih voznikov pri Inzaghijevem jošku, pri kojem so zaposleni delavci IV. raz. a in III. raz. b s stalno osemurno plačo 1 K 20 v. in 1 K 40 v. za nekak vzor, češ, da zaslužijo pri izvažanju rude in drugega blaga po sedanjem akordu še enkrat toliko in še več, kot znaša njih šihna plača in pravi: «Dozdeva se, da delavstvo do uradnikov nima v vseh slučajih onega potrebnega zupanja, kakor se jim to v interesu delavca od rudniškega ravnateljstva priporoča. Če pri manjših rudnikih, kjer ima rudniško in obratno vodstvo en sam uradnik v rokah, najde delavec pot do obratnega uradnika, tedaj bo boljša predvarnost tudi idrijskega rudarja vodila na pravo pot.» K temu smešnemu in skrajno kapitalističnemu izvajanju konstatiramo samo to: 1) Pri omenjenem jošku vposlenih je od 1. novembra naprej namesto 10 samo 7 mož na vsakem šihnu, torej skupaj 21 mož, kar rud. ravnateljstvo samo poroča. In to, naj s svojim zaslužkom reprezentira zaslužek idrijskega delavstva! 2.) Delavstvo pri Inzaghijevem jošku je zvezano z akordom treh drugih joškov, ki pa imajo tako mizerne akorde, da zaslužijo skupno komaj od 1 K 80 v do 2 K 30 v na šihnt. 3.) Konstatirati pa je treba še to, da sl. c. kr. rud. ravnateljstvo ni na splošne rudarske zahteve utrenilo še ničesar, dasi draginja raste od dne do dne. Obljube lanskega leta, da se akordi povišajo za 15% in obljuba višjega sekcijkega načelnika g. Homana, so ostale le v ustih in na papirju. Rud. ravnateljstvo pa polni želodec našega rudarja z lepimi pouki prijateljske ponižnosti z onimi, ki delajo na to, da se idrijskega rudarja izmozga ne le telesno, ampak da se mu onemogoči tudi duševni razvoj s tem, da se izloči ljudsko šolo od rudnika, kojemu je dal idrijski rudar toliko milijonov dobička in toliko stotin človeških

žrtev, skozi stoinsoto let. Ako je naše delavstvo res nazora, da se bo pustilo še na tem polju oropati, potem naj se pripravi na čase, ki bodo v nedolgem času res skrajno obupni. Toliko v premislek rudarjem. Več pa se bomo o odgovoru in nadaljnih korakih pomenili na shodu rudarjev, ki je zato sklican na 12. decembra t. l., ki se na njega opozarja rudarje, da se ga do zadnjega udeleže.

Razsodišče bratovskih skladnic za Ljubljanski revir se je vršilo dne 18. m. m. v Ljubljani. O važnosti te karikature sodišča za rudarje hočemo govoriti v prihodnji št. «Napreja».

Dne 28. m. m. sta se vršila dva rudarska shoda v Idriji in Sp. Idriji, na kojih je govoril sodrug Anton Kristan iz Ljubljane. Govornik je razmotril vzroke današnje draginje. Pokazal je colninski tarif, katerega posledice čuti delavstvo do skrajnosti. Pokazal je na razmere in razliko med našim kmetom in ogrskim veleposestnikom, za kojega gredo naši klerikalni poslanci v državnem zboru čez drn in strn s pretvezo, da hočejo našemu kmetu dobro, če so meje tujih držav zaprte. Na obeh shodih odobrilo se je javno pismo, s kojim se spominjajo podjetniki, da storijo proti naraščajoči dragini nekaj za delavstvo, dokler je še čas, predno bo delavstvo prisiljeno, poseči po orožju skrajne sile. Na shodu v Idriji se je prečital tudi odgovor rud. direkcije na šolske in rudarske razmere v Idriji. Razprava o tem pa se je odložila na prihodnji rudarski shod, ki se ima vršiti 12. decembra t. l.

Po zobeh se tolče «Slovenčev» dopisnik, ki piše v Idrijskih novicah. Zeleno brošuro, pravi, so širili tudi pri nas med mladino. Namen je očividni, mlada srca hočejo zvoditi v nenravnost, ker vedo, da je npravno pokvarjena mladina najboljši material za liberalce kakor tudi za rdečkarje. Povemo žegnanemu dopisniku, da ima precej npravno pokvarjenega materijala v svojih svetih in nesvetih katoliških družbah in se dolgo časa poprej, kot je izšla zelena brošura med svet. Če hoče katoliški mazač, da mu javno posvetimo v ta nenravni katoliški materijal na kojem sloni vsa slava raznih katoliških družb, pa naj še enkrat citira rdečkarje z takimi oslarijami. Na svidenje torej.

Škandalozne razmere na c. kr. pošti, ki vozi po cesti Idrija-Logatec. Ta pošta je pravi tip XX. stoletja, vozovi težki, da jih izmučena živina komaj prazne vleče. Kaj pa sele, kadar se odda 10 do 12 voznih listkov in se nabašejo potniki kot slaniki v

raztrgan voz; tedaj pa uboga živel crkn', če nočeš, da potniki, ki se vozijo, mraza ne poginejo dolgih šest ur, toliko po navadi traja v takem slučaju vožnja. Ta ubogi podjetnik, ki mu vendar pošta nekaj nese, nima niti toliko, da bi blapcem dal poštene odeje, da bi se jim noga od mraza ne trdile. Če pa pride 12 potnikov po listke za voz, ki je namenjen petim osebam, so srečni, da se jim saj ni treba bati, da mraza poginejo, ker so tako natesno v «sajtrgi». Če pa jih je le dvoje ali eden sam, tedaj gorje; če nočeš zmrzniti, hajd iz voza in teci kot paglavec za vozom ali zmrzni. Saj si p'lačel 2 K, da smeš vsled nenasitnega žepa pustiti zdravje na cesti med Idrijo in Logatcem. Čas bi že bil, da bi se kaka kompetentna oseba enkrat tudi za to «moderno» pošto pobrigala.

Z Jesenic.

Čebulj F. se je začel zopet oglašati v Gostinčarjevi cunji. Ta revež, ki nima nič, razpisuje nagrado 200 kron, ako mu dokažemo, da je napadal na shodu pri Sv. Križu socialne demokrate. Ako mu dokažemo, bo pa ta nemanič zahteval priče. In priče so pa bile povečini ajmohtarji, ki so resnico že davno zavrgli in ki se poslužujejo le zavijanja in laži. Kaj pa, ko bi nam rajši Čebulj dokazal, koliko je dal podpore iz klerikalnega strokovnega društva vdovi Pušavec ob njeni bolezni ali da mi zagovarjamo mojstre v tovarni; dalje, da socialni demokratje igrajo prepovedane igre i. t. d.

V nedeljo, 14. novembra so imeli naši klerikalci ob pičli udeležbi shod v katoliškem domu. Po otvoritvi shoda naznani predsednik, da je vsak medklic prepovedan. Toraj shod pod terorizmom? Z milim glasom je nato agitiral Moškerc za strokovno društvo, ki leži na smrtni postelji. Konstatiral je, da socialnih demokratov na Jesenicah sploh nič ne bo, ako se dvignejo ajmohtarji. Ubogi revež, kdo ga je neki tako nafarbal? Med drugim je dejal, naj backi gledajo, da dobijo bratovsko skladnico v svoje roke. To si je treba zapomniti. Ako bi se to zgodilo, potem pa adijo boljši penzijon. Poskrbeli pa bodemo, da pri prihodnjih volitvah dobijo platilo, da še smrdelo ne bo več po klerikalizmu v bratovski skladnici. Tudi Krivčev Janez je povedal nekaj fraz o bratovski blagajni. Na shodu vpije, pri seji pa strelja kozle, prav po klerikalno! Potem je pa župnik Škubic kar na debelo lagal o Ferrerju, in z veliko vnemo zagovarjal škofovo otročjo brošuro.

„Slovenec“ se je v »Jeseniskih novicah« pod člankom »ljubezen do bližnjega«, kar naravnost zlagal, da socialni demokratje pišejo anonimna pisma na tovarne. In končno še pravi, »fej, takim ljudem!« Ne vemo, ali so gospodje iz župnišča tako hudobni ali tako zabiti, ker take stvari brez vsakega dokazarazširjajo v svet. Mi jih pomilujemo, ker se vsedajo lažnjivim informatorjem na lim. Ako bi hoteli na vsako laž odgovarjati, napolnili bi »Napreja« s samimi odgovori. Pa mi bi to že storili, le žal, da nam urednikovo pero tako rado črta*), ker drugače bi se že temeljito pomenili, komu velja fej!

Že večkrat smo poročali, kako ravna jeseniška policija z ljudmi, z aretiranci. In kaj je bilo? »Naša Moč« in »Slovenec« sta lagala in se norčevala iz naših dopisov in hvalila gerenta Čebulja, ki ima policijo pod komando Zopet pa se je dogodil slučaj, ki naj ga izve širša javnost. V ponedeljek, 22. novembra je bil menda vsled nočnega nemira aretirán tovarniški delavec Paternel. Kako je bil aretirán in kaj so z njim počenjali, tega ne homo preiskovali. Mi le konstatiramo, da je bil pretepen in celo noč zaprt v občinskem zaporu. Pomislite pa, v takem mrazu, ker zapor je slabši kot kakšna drvarnica. Drugi dan so ga nezavestnega prepeljali v Savsko bolnico in v sredo nato je pa umrl. Delavci, ki so ga preoblačili, pravijo, da je imel črne prge po vratu in sledove udarcev po životu. Mi kličemo pristojno oblast, naj stvar natančno preišče. To se je zgodilo 22. novembra na Jesenicah, kjer gospoduje gerent Čebulj.

Blamirani zaupnik klerikalnega političnega društva. Klerikalec pod Možakljo še nima miru. Ker ne zna sam pisati, naprosil je nekega delavca naj mu spiše tožbo v nemškem jeziku, misleč, da jim bo bolj všeč v Kranjski geri. Sodnija pa, ki tega človeka že pozna, mu je dopis vrnila s pripombo, saj nemško ne razumete. Pri obravnavi pa je ajmohtar tožbo izgubil, plačati je moral stroške. Dve tožbi je imel v enem mesecu, pa vse zastonj; rad bi počrnil naše sodruge, pa ne gre. Resničen je pregovor, ki pravi: kdor drugim jamo koplje, sam vanjo pade. V nedeljo, 21. novembra pa se je hotel peljati na svoj dom v Bohinj. Listek je pa zahteval za Bistrico v Rožu, ki ga je seveda dobil. Šele, ko je vlak začel voziti v predor

na Koroško je revež izogledal, kam ga vleče vrag. To je bilo sreča. Take kozle streljajo naši ajmohtarji na Savi. Sebi in nam v šodo, pa tudi v zabavo.

Iz Tržiča.

Shod v Tržiču bo 8. decembra ob 3. uri popoldne v gostilni pri »Pelerju«. Dnevni red: »Draginja in delavstvo«. Govoril bo sodrug Anton Kristan iz Ljubljane.

Klerikalci začenjajo zagovarjati Papova. No, dober tek — mi nimamo nič proti temu. Samo na eno bi jih pripomnili, da naj pomislijo, da mi v Tržiču Papova dobro poznamo in da zato klerikalcem nič — ne verjamemo!

Odgovor Papovu. V zadnji številki »Napreja« se je predrznil Papov priti na dan s pojasnilom. Prav; nam je saj dana prilika, stvarno pokazati na njegove trditve. Kaj je res?! Res je, da je Papov povedal odbornikom, da so duplikat-ključ v Ljubljani pri Zadrudni zvezi, res ni, da je dal g. Lavšu takoj vsa potrebna pojasnila, ampak šele, ko je prišel ta z grožnjo! Res je, da je g. Papov imel dvojne knjižice, kar je sam priznal v pričo vseh odbornikov. Prodajalka Janja je pa to javno trdila! Res je tudi, da je imela dve knjižici za kredit Neža Papov, žena Papova! Ti dve sta se deponirali 30. oktobra pri sodniji. Glede dividende je res, da je g. Papov rekel Ign. Čadežu in L. Mokorelu, »da je toliko čistega dobička, da ne vem, kam bi ga vpisal, kar vama ga bom zapisal — vsakemu po 50 kron.« Na to mu je rekel Ig. Čadež: »Kaj mi pomaga, če boš zapisal, dal pa ne.« Papov je rekel: »To je vse eno, le če bo vaju kdo vprašal, če sta res dobila, tedaj recita: res.« Na to je odvrnil Čadež: »Kaj pa, če pride stvar k sodniji? In tam bi bilo treba pričati?« Papov se je zasmel, češ, tako daleč ne pride, pa če pride, bom jaz odgovarjal. — Tako je bilo, g. Papov. Imamo mnogo prič na razpolago! Sploh je zadeva s hranilnico čudna. Če je Papov dobil na hišo 10.000 kron, potem je čudno, da ni še plačal mojstru Torobosku, kakor se govori. Pred hranilnico bi bili potem že trije drugi intabulirani s svoto 12.000 kron, kar pomeni, da je na hiši 22.000 kron intabuliranega, ko je vredna le kakih 15.000 kron. Bila bi dolžnost hranilnice, da se to pojasni, da ne bo zmota med ljudmi. — G. Papov, ali hočete se kaj pojasniti? Kaj pa je s tistim vinom, ki je bil naročen za konsum, pa ga v konsumu

*) Oprostite, ali lažnjivim klerikalcem je že sedaj škoda veliko odgovarjati. Op. ured.

niso dobili? Prav bi bilo res, da se vse pojasni, da bodo Tržičani vedeli, kakšnega ptička v osebi Papova podpirajo klerikalci še danes! «Naša Moč», zgani se!

Iz Tržiča. O načelniku splošne bolniške blagajne smo dobili obširen dopis, ki pride prihodnjič. Priporočamo pa že sedaj g. K. Ruechu, naj bo bolj ponižen, ker se mu zna povedati še marsikaj neprijetnega.

„Slovenec» se jezi, češ, da hočemo kons. društvo ustanoviti. Pripoveduje že tudi, da ve: kje bo prodajalna. Modro seve dodaje: tiste hiše tako ne bo treba žegnati, ker je «na puf». «Slovencu» samo to-le povemo na njegovo jezikanje: res, da ne bo treba tiste hiše žegnati, ker jo je namreč že neki klerikalec z neko devico vred «požegnal», še predno je bila izdelana. Hm! Hm!

O knjlgah strokovnega društva se govori, da še niso bile plačane, pa se že prodajajo, češ, da je prišel račun za 91 kron. Mi tega ne verjamemo! Klerikalci vse plačajo. Papov tudi!!

S Štajerskega.

Izjava V zadnji seji občinskega odbora me je zdravnik bolniške blagajne bratovske skladnice, dr. Marcius — ker sem v predseji utemeljeval potrebnost občinskega zdravnika v Trbovljah — izzival, očitajoč mi, češ, da ne govorim resnice. Na izzivanje ponavljam na tem mestu še enkrat svoja izvajenja javno pred vsem delavstvom in vzemi davkoplačevalci. Resnica je: zbolela je gospodična M. J. in šla k zdravniku, dr. Berdachu, proseč ga za lečenje. Gospica slučajno ni imela dokazilo pri sebi, da bi dokazala, da je članica okrajne bolniške blagajne. Zdravnik se je branil lečiti gospico, na kar je gospica rekla, da plača vse kar stane. Dr. Berdach ji je na to računal tri krome. Potem je prišla gospodična zopet in je na podlagi plačilnega lista dr. Berdachu dokazala, da je članica bolniške blagajne in da radi brezplačnega zdravljenja in zdravil plača svoje prispevke v bolniško blagajno, a dr. Berdach ji ni vrnil nazaj plačanih treh kron. Šele potem, ko se je mene pooblastilo v tej zadevi posredovati in sem dr. Berdachu pretil, če ne vrne nazaj nepravilno sprejetega denarja s tožbo, je gospica prejela denar nazaj. Konstatujem, če ne bi v tej zadevi posredoval, ne bi bolna revica nikdar videla vinarja. Na zaničevalni medklie dr. Marciusa: «Eine Kellnerin», omenim, da ima ubogi človek, in če ravno je samo «eine Kellnerin», ravno isto

pravico živeti kakor gospo! dr. Marcius ali dr. Berdach in da g. dr. Marciusu ni treba misliti, da človek šele pri doktorju pričinja postati «človek» ter smatrati druge za manj vredne. Nadalje: Bilo je letošno poletje, ko je bil zdravnik dr. Herzog na počitnicah in je dr. Berdach zbolel, 10 do 20 delavcev pred bolnišnico in čakalo zamanj na zdravnika. Začudeno so bolniki popraševali: «zakaj pa vendar plačamo neznosne prispevke v bolniško blagajno, zdravnika pa nimamo!» Šele, ko je gosp. R. K. to nečloveštvo videl, je posredoval pri ravnatelju g. Tentšertu, ki je potem povzročil, da je prišel občinski zdravnik, g. dr. Žizek iz Hrastnika zdraviti bolnike v Trbovlje. To dejstvo je resnica ter se jo upam vsaki trenotek pred sodnijo dokazati. Trbovlje, dne 27. listopada 1909. Ignacij Sitter, rudarski tajnik v Trbovljah.

Gospodu Letniku! Dne 25. listopada ste izjavili v konsumnem društvu v pričo več mož in v pričo mene sledeče besede: «Berdacha vidite, Herzoga pa ne, ki računa tudi stotake!» Imenovali ste tudi osebe, od katerih je dr. Herzog sprejemal denar. V imenu vseh delavcev iz Trbovelj in Hrastnika, ki so zavarovani pri bratovski skladnici, Vas prosim, spravite krivico na dan! Naredili boste s tem mnogo v prid vseh delavcev!

Ig. Sitter.

Slovenski rudarski list. Kakor smo izvedeli, ustanovi se za nas slovenske rudarje strokovni list pod imenom «Rudar». Centrala — Unija — razpravlja, kje bi naj bil sedež uredništva in upravnništva. Jasno je, da ne more biti nikjer drugje nego pri nas v Trbovljah! Trbovlje so največji rudarski kraj — tu potrebujemo poleg tajnika še eno ali dve osebi — urednika in upravnika — ki boste oba imela dovolj dela v organizatoričnem in v kulturno-izobraževalnem oziru. Sedež uredništva mora biti tam, kjer je največ rudarjev in največ dela za organizacijo. Želeti bi bilo, da bi začel «Rudar» izhajati saj s 1. januarjem 1910. Mi ga vsi že željno pričakujemo. V Trbovljah je je toliko reči, ki bi morale priti v javnost — žalibog nimamo dovolj ljudi, ki bi imeli čas in sposobnost, da bi delali, da bi pisali itd! «Naprej» res prinese tupatam kaj iz Trbovelj ali to je vse premalo! V Trbovljah je vedno kaj zanimivega, kar bi moralo med svet! «Rudar» bi v tem oziru veliko storil. — Na delo!

Iz Trbovelj. Kaj se upa Berdach z odborom bratovske skladnice vse poče-

njati! Lansko leto ob počitnicah je g. Berdach brzojavil iz Dunaja v Trbovlje, da pride z avtomobilom in da se mu more narediti na njegove stroške kolibo, v katero bode spravil avto. Nočindan so delavci delali tisto barako. Berdach je prišel iz Dunaja, pa brez avtomobila in baraka je stala vsled tega dalje časa prazna. Ko je prišlo do plačila, je šel k odboru in dejal, naj prevzame bolniška blagajna bratovske skladnice barako, katero rabi za shrambo nosilnice, križa i. t. d. Odbor bratovske skladnice je svrhu tega sklenil, prevzeti barako za bolnišnične potrebščine za K 360.—. Letos pa je prišel g. Berdach s svojim avtomobilom v Trbovlje. V zadnji odborovi seji bratovske skladnice je bilo sklenjeno, da Berdach nima sedaj pravice do kolibe in naj si kupi sam toliko sveta, kamor bode postavil barako, ki jo potrebuje za svoj avtomobil. Berdach se pa temu sklepu ni podvrigel in postavil je svoj avtomobil brez nadaljnega sklepa odbora v tisto kolibo, katera je sedaj last bratovske skladnice. — Iz tega je razvidno, kako samostojno, brez ozira na sklepe odbora, kateri je izvolilo celoskupno delavstvo v Trbovljah Berdach postopa. Rečemo že danes, da bode imel odbor proti tej drznosti sklepati ter takemu počenjanju napram celoskupnem delavstvu narediti konec.

Pri volitvah v cenilno komisijo v Celju sta dobila soc-dem. kandidata Ign. Sitter in R. Malovrh po 118 glasov. V Hrastniku 65, v Trbovljah 48. Pri malo bolj agilni agitaciji bi lahko naša kandidata zmagala!

Celje. Ustanovilo se je dolgo zaželjeno delavsko telovadno društvo. Telovadi se dvakrat na teden pod vodstvom sodruga Fr. Koruna v telovadnici slov. okoliške šole v Celju. Da se je s tem ustreglo delavstvu v Celju in okolici, dokazuje veliko zanimanje za to društvo med delavstvom. «Narodni Dnevnik» pravi, da Slovencem pač ne bode treba telovaditi v tem društvu, češ, saj imajo svojega Sokola. Naj ve «Nar. Dnevnik», da telovadi v del. tel. društvu največ sodrugov slovenske narodnosti. Slovensko delavstvo spoznava, da v sokolskih vrstah ni prostora zanj, ker služi danes Sokol poginjajoči liberalni stranki. Dokaz: serenada županu Iv. Hribarju, načelniku liberalne stranke ob volitvi za državnega poslanca. Društvo se je udeležilo oficijelno, to se ne da tajiti. In takih dokazov je še več. — Delavstvo se ne da več lepiti z nacionalnimi frazami, temveč gre tja, kamor spada. Svoji k svojim!

Svoji k svojim!

Vsem delavcem in delavkam občine Moste in drugod se priporočam za vsa dela, ki spadajo v čevljarsko stroko. Vsak bo pri meni prav izobno postrežen; delam solidno in po zmerni ceni.

Franc Pipan

čevljarski mojster

Moste pri Ljubljani.

Delavci! Čitatelji!
Podpirajte tvrdke,
ki se priporočajo
: v „Napreju“ :

24—22
10 zapovedi za zdravlje

:: lično tiskane, vsojše pošiljne pristo in zastavi ::
lekarnar Trnkoczy v Ljubljani.
Dobijo se tudi osebno v njegovi lekarni.

Zagrebska tovarna, tvrdke Henrik Francka sinov, v vsakem oziru novodobno urejena, izdeluje svoje proizvode izključno le iz najboljših sirovin.

V Vaš prid bode, bodele li pri nakupovanju dajali prednost temu izvrstnemu proizvodu pravemu : Francovemu : kavnem pridatku z mlinčkom, iz zagrebške tovarne.

Ali ste že član konsumnega
društva za Ljubljano
in okolico ???

Ako ne, storite to takoj!

Pozor!

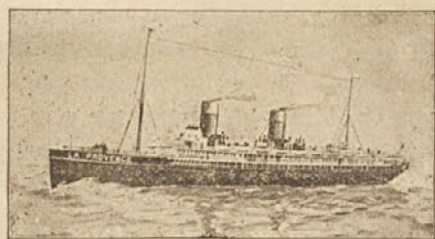
Kdor želi imeti
dobro uro, naj
jo zahteva z
znamko
„Union“ ker
te ure so naj-
bolj trpežne in
natančne,
dobe se pri:

19—18

Fr. Čuden

urar in trgovec v Ljubljani
delničar in zastopnik švicarskih
tovarn „Union“ v Bielu in
Genovi.

Ceniki zastonj in poštnine prosto.

Samo 6 dni!

Ed. Šmarda

12—4

potovalna pisarna

v Ljubljani, Dunaska cesta šte. 18.

Francoska linija Havre-
New-York samo 6 dni!

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana
Prešernove ulice šte. 9

12—3

priporočata v največji izberi po najnižjih cenah

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za
gospode in dečke, žakete za dame, paleta za dame, plašče za deklice.

Svoji k svojim!

Čevljarški mojster

Svoji k svojim!

Ivan Gačnik

Rožna dolina, obč. Vič

se priporoča vsem delavcem in delavkam občine Vič in drugod za vsa dela, ki spadajo v čevljarško stroko. Vsak bo pri meni prav izborno postrežen Delam solidno in po zmerni ceni.

Krasne jesenske novosti

priporoča 24—19

prva in edina slovenska modna trgovina za gospode

Engelbert Skušek

LJUBLJANA

Mestni trg šte. 19.

Kašelj.

Kdor trpi na kašlju, rabi naj povsod preizkušeno olajševajoče in zelo okusne

Kaiserjeve prsne karamele.

5120 notarsko overovljenih spričeval kaže uspehe pri kašlju, hripavosti, kataru in zažlemanosti.

Paketi po 20 in 40 vin. — Pravi so le z znamko: »Tri jelke«. — Zaloga pri

Danielu Pircu, lekarnarju v Idriji.

Ceno češko posteljno perje!

5 kg. novega oskubenega K 9.60
1 oljše K 12.—, belo, mehko oskubljeno K 18.— do K 24.—, snežno-belo, oskubljeno K 30.— do K 36.— Pošilja franko po povzetju. Zamenja se in vzame se nazaj, če se povrnejo poštni stroški. 6—3

Benedikt Sachsel, Lobes 860 pri Plznu, Češko

Kje se dobe najboljši poljedelski stroji, kakor mlatilnice, gepeljni, čistilnice, preše za sadje i. t. d.?

Edinole pri: 12—4

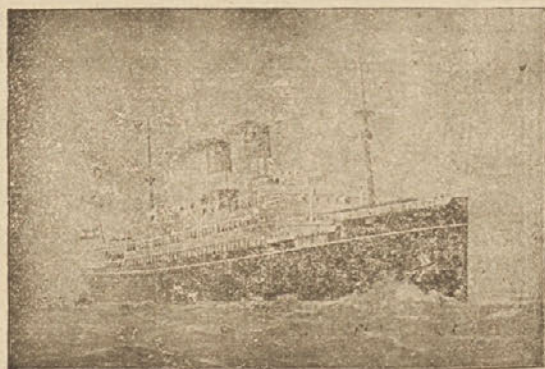
FR. STUPICA

v Ljubljani * Mar. Terezije cesta šte. 1 :: Valvazorjev trg šte. 6

in zakaj? Zato, ker so dotični stroji iz najboljših tovarn sveta, najbolje sestavljeni, ker se istih proda na tisoče in tisoče komadov in se ravno radi tega, ker se jih izdeluje v velikih množinah, dobivajo po nizkih cenah. Moji stroji so povsod jako priljubljeni. — Obračajte se na mojo tvrdko pri nakupu stavbenih potrebščin, portland-cementa, traverz, železniških šin in druge različne železnine in raznega orodja, nagrobnih križev, tehtnic.

Najnovejši in najhitrejši brzoparnik Martha Washington

24—17 vozl čez Ocean samo 6 dni.

Austro - Amerikana :

TRST

New - York
New - Orleans
Buenos Ayres
Argentiniya
Rio di Janeiro.

Vozne liste za potnike in izseljence prodaja:

SIMON KMETETZ

Ljubljana, Kolodvorske ulice 26.